

Till läsningen: 4 **k** är icke stunget; icke heller 38 **k** och 51 **k**. Alla **a**-runor i inskriften ha bst endast på v. sidan av hst, alla **n**-runor endast på h. sidan. Hst i 13 **l** är helt förstörd genom skada i stenytan. Intet sk efter 21 **r**. 23 **e** är tydligt stunget. Bst i 30 **a** är vinkelrät mot hst. 31 **s** är omvänt; likaså 48 **s**. 56 **e** är tydligt stunget; icke **a**. Efter 59 **i** är stenytan förstörd med sannolikt tre runor.

B 338: Intet sk framför 1 **u** och efter 7 **r**. 11—17 **halfani**. 23 **i**, 56 **a**. Runorna mellan 59 **i** och 60 **h** saknas. — Dybeck: Sk saknas framför 1 **u**. 11—17 **halfani**. 23 **i**.

Mansnamnet *Ulfgeirr* är sällsynt. Det förekommer på ännu en uppländsk runsten: L 77 Focksta, Hagby sn. För övrigt är det okänt i svenska och danska inskrifter; från medeltida urkunder synes det icke vara belagt. Från Norge känner man det endast genom en runinskrift från Tjore, Sole sn, Jæderen; på Island är det helt okänt (Lind). Feng. *Wulfgar* (bl. a. i Beowulf en man vid konung Hrodgars hov), fht. *Wolfgar*. — Om namnet *Halfdan* se U 114 och E. Wessén, *De nordiska folkstammarna i Beowulf* (1927), s. 46; om *Sigræifr* Sö 293 och E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 108.

Stenen är enligt Brate ristad av mästaren Balle. Brate framhåller särskilt, att korset är det hos Balle vanligaste och att ornamentiken påminner om U 744. Attributionen är säkerligen riktig, och den styrkes av att ännu en runsten i Övergrans sn, U 646, är ristad av Balle.

651. Kumla, Övergrans sn. Nu vid Övergrans kyrka.

Pl. 23.

Litteratur: B 339, L 39, D 1: 40. J. Bureus, Fa 6 s. 69 n:r 125 (Bureus' egen uppteckning), s. 101 n:r 36 (Aschaneus), Fa 5 n:r 154, Fa 5 s. 38; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 217; R. Dybeck, Svenska runurkunder 2 (1857), s. 24 (n:r 79); UFT h. 1 (1871), s. 30, h. 5 (1876), s. 86.

Äldre avbildningar: J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 339); Dybeck a. a.

Runstenen står nu 2 m. S om kyrkogårdsmuren på södra sidan av Övergrans kyrka, 15 m. Ö om kyrkogårdens sydvästra hörn, 15 m. V om U 648.

Stenen var känd redan av Bureus. Den stod »Vidh Kumbla i Grän sokn» (Fa 6, s. 69), »Kumbla» (Fa 5), »Vti Kumbla gärde i Grän S.» (Fa 6, s. 101). I *Ransakningarna* meddelas 1669, att »Vthi ett giärde wijdh Kumbla stå ok två stenar med begrafningar»; i en relation ett par år senare (1672) omtalas, att tre runstenar funnos »på Kumbla Gierde». Träsnittet av U 651 i Peringskiölds *Monumenta* har påskriften: »Kumbla gärde i Öfver Grans sochn» (B 339 och L 39: »Kumla gärde»). Stenen har sedermera, ovisst när, blivit förd till Övergrans kyrka och närmast lagd »såsom tröskel till Öfver-Grans kyrkas vestra vapenhus». Här anträffades stenen av Dybeck svårt skadad, med endast obetydliga lämningar av runinskrift, och han upptog den i *Svenska runurkunder* 1857 såsom ett nyfynd. Först i UFT h. 1 (1871) har den blivit riktigt identifierad. Den stod nu rest utanför kyrkogården vid sidan av U 648 och U 649.

Grå gnejsgranit. Ristningen är anbragt på två sidor, som stå i nästan rät vinkel till varandra. Höjd 1,70 m., v. sidans bredd 0,40 m., h. sidans 0,52 m. Ristningen är mycket svårt skadad, delvis alldeles förstörd. Den är bäst bevarad upptill. Ristningslinjerna äro fina och grunda.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter B 339):

· bel[e]ik[r · au]k[· hefton · auk · s]i - ig[r] · raistu · [s]ta[in · pina] · at · ulf · burubur : s[in]

Bleikr(?) ok *Halfan*(?) ok **si - igr** raistu stein þenna at Ulf, broður sinn.

»Blek och Halvdan och **si - igr** reste denna sten efter Ulf, sin broder.»

Till läsningen: Inskriften börjar upptill på v. sidan (A). Nedre delen av bst i 1 **b** är förstörd, men runan är säker. Hst i 2 **e** är tydlig; någon bst har aldrig funnits upptill. En tydlig fördjupning finnes på v. sidan av hst, något ovanför mitten; sålunda snarast **e**, men **a** kan icke anses uteslutet. Bst i 3 **l** sitter lågt; dock knappast **n**. Därefter är ytan skadad, och följande runa kan ej säkert fastställas. En svagt böjd stav kan spåras, liknande bst i **u** eller **r**. 5 **i** tydligt; ingen bst. Även 6 **k** är tydligt; icke stunget. R. 7 har sannolikt varit **r**, men endast övre hst och nedre bst är i behåll. — Runslingan går sedan över på h. sidan (B) och nedåt. Men ristningen är här totalt förstörd, så när som på ett enstaka **k**, tydligen sista runan i ordet 17—19 **auk**. Längst ned t. v. synes ett litet stycke av yttre ramlinjen, jämte en runa 21 **i**. — Slingan går så över på v. sidan (A) och svänger uppåt, och här är ett stycke av inskriften någorlunda väl i behåll. 24 **g** är tydligt stunget. Av bst i 26 **r** finnes endast nedre stapeln tydligt i behåll. 27 **a** har bst endast t. h. om hst. Av 30—31 **tu** finnes endast övre delen i behåll,

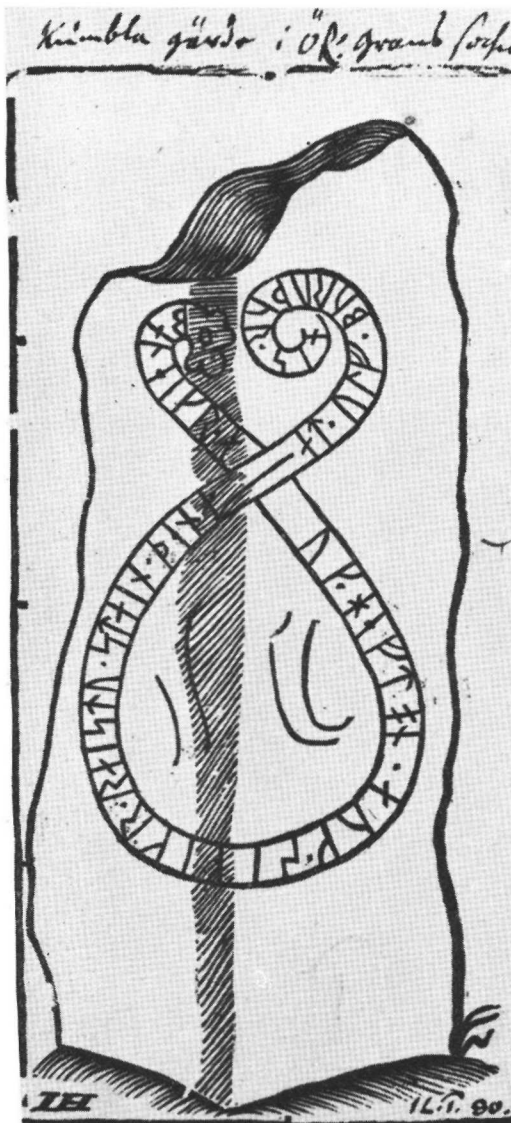

Fig. 58. U 651. Kumla, Övergrans sn.
Efter B 339.

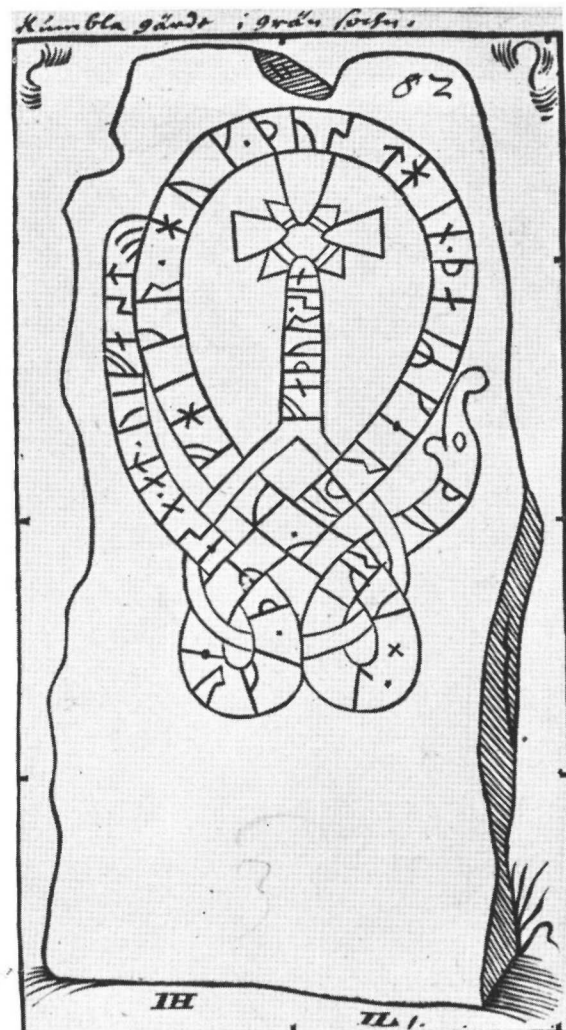

Fig. 59. U 653. Kumla, Övergrans sn.
Efter B 337.

av 32 **s** endast övre stapeln, av 33 **t** hst och h. bst. 34 **a** är tydligt. Därefter en större avflagring, som tagit bort ett stycke av inskriften. — Runslingan fortsätter inåt och uppåt och går åter över på h. sidan (B). Slutet av inskriften, fr. o. m. 41 **a**, är väl bevarat, med undantag av de båda sista runorna, varav endast nedersta delen finnes i behåll.

De tre första namnen äro alla mer eller mindre svårtydda. 1—7 **beleikr** (eller möjligen **baleikr**) återger måhända ett **Badlæikr*. Ett sådant namn synes emellertid f. ö. icke vara känt från nordiskt område. Sannolikare torde vara, att vi ha att göra med namnet *Blæikr*; se om detta Sö 309. Mellan de båda konsonanterna i ordets början har ristaren trott sig höra ett vokalljud, som han tecknat **e** (eller **a**); jfr 46—52 **buruþur** för *broður*. — I 11—16 **hefton** har ristaren sannolikt glömt ett **i**. Hans **e** och **a** ha varit svåra att åtskilja. Förmodligen är sålunda **hefton** en onöjaktig skrivning för *Halfdan*.

652. Kumla, Övergrans sn.

Pl. 24.

Litteratur: B 342, L 40, D 1: 274. Ransakningarna 1667—84; GotlandsLagen, utg. av J. Hadorph (1687), Föreläsaal; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 217; O. Celsius, Svenska runstenar (Fm 60) 1, s. 124; UFT h. 1 (1871), s. 30; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 47.

Äldre avbildningar: Träsnitt signerat »J. L.», d. v. s. J. Leitz (i GotlandsLagen 1687, i Peringskiölds Monumenta och B 342); Dybeck a. a.

Runstenen står på en låg kulle 13 m. NÖ om landsvägen Stockholm—Enköping, 200 m. ÖSÖ om Lill-Kumla handelsbod.

Stenen är en av de tre runstenar, som enligt *Ransakningarna* funnos »på Kumbla Gierde» (se ovan U 651). Träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* har påskriften: »I Kumbla gärde d. 2 och större» (B 342: »Kumbla Gärde»). Stenen har sedermera, okänt när, blivit flyttad till sin nuvarande plats. Dybeck: »Runstenen står vid landsvägen, mellan byn och Grans kyrka.» UFT h. 1 (1871): »Nu upprest på Lill-Kumla egor vid stora landsvägen.» Stenen hade efterhand blivit starkt bakåtlutande och restes därför ånyo 1943 till vertikal ställning.

Ljusgrå, kvartsrik granit. Höjd över marken 2,46 m., bredd 1,35 m. Ytan är mycket hård och ojämn, svår att hugga på grund av de många kristallerna. Ristningslinjerna äro därför mycket svåra att följa. Ristningen är grund och ganska otydlig.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter B 342):

[k]	u	[ni]	l	t	r	·	l	e	t	·	ķ	e	r	a	·	[m]	e	r	k	i	·	p	e	s	a	·	a	t	·							
	5		10													15		20											25							
·	p	i	a	[f]	·	·	s	u	[n	·	]	s	i	n	·	a	u	k	·	[i]	f	t	i	r	·	s	i	k	·	s	i	a	l	f	a	·
				30										35					40										45					50		
·	a	r	[b]	i	u	r	n	·	i	u	k	·																								
				55																																
·	s	t	a	i	n	·	p	i	n	s	a	·																								
				65																																

Gunnhildr let gerva mærki þessa at Þialf[a], sun sinn, ok æftir sik sialfa. Arbiorn hiogg stein þenna.

»Gunnhild lät göra dessa märken efter Tjälve, sin son, och efter sig själv. Arbjörn högg denna sten.»

Till läsningen: Intet spår kan nu upptäckas av 1 **k**. Av 3—4 **ni** finnes endast hst delvis i behåll. 5—7 **l**tr är tydligt. 9 **e** är sannolikt stunget, men med absolut visshet kan ej avgöras,